

„TALÁN AZ UTOLSÓ PERCEK BEN VAGYUNK”

Interjú Fináli Péterrel

2024. február 20-án Nyíregyházára látogatott prof. dr. Grósz Andor, a MAZSIHISZ elnöke. Elkísérte őt Fináli Péter, aki egy éve önként vállalt feladatként a vidéki zsidóság és a MAZSIHISZ közötti folyamatos, élő kapcsolat gondozását végzi.

Fináli Péter 1947-ben született egy pesti neológ zsidó családban. Szülei mindketten a Lévi törzsből származó zsidók voltak. A vidékkel már gyermekkorában kapcsolatba került, hiszen 1953-ban Tatára

költöztek, édesapja az ottani szőnyeggyárban kapott munkát főtechnológusként. A városban működött egy héder, ahol vele együtt 6-8-10 zsidó fiút tanított a vasárnaponként Győrből odautazó rabbi. 1960-ban tartották a bar micvóját, melyre nagybátyja, Friedmann Miklós, a Hunyadi téri zsinagóga akkori kántora készítette föl. A család gyors asszimilációját mutatja, hogy ugyanez a szertartás az 1954-ben született testvére életéből már kimaradt. A nagy ünnepeket megtartották, de zsinagógába csak nagyon ritkán jártak Budapesten. (Érdekes mozzanat a család történetében, hogy Fináli Péter fiát, Gábort 1990-ben ugyancsak Fridemann Miklós készítette föl a bar micvójára, ahogyan az édesapját harminc évvel korábban.) 1992-ben nagy változás következett be a Fináli család életében: bár sikeres vállalkozóként itthon is jól éltek, más megfontolásból mégis úgy döntöttek, hogy kivándorolnak Izraelbe, ahol üzletet nyitottak. Hamarosan rájöttek azonban, hogy országot váltani 40-43 évesen már kicsit késő, nem lehet újra felépíteni az életet. Visszatértek tehát Magyarországra, s ismét vállalkozók lettek. Gábor fiuk egy amerikai cserediákszervezet révén Seattle-ben fejezte be a gimnáziumot. Ott ismerkedett meg egy chábád családdal, akik megszerették vele a zsidóságot, és ez érlelte meg benne azt az elhatározást, hogy rabbi lesz. Fináli Gábor jelenleg a Hunyadi téri zsinagóga rabbija.

Fináli Péter a MAZSIHISZ elnökének tanácsadójaként egy nagyon fontos és különleges feladatot vállalt. Erről beszélgettünk.

U. T.: Tudjuk, hogy a magyarországi zsidóság nagyobb része Budapesten él. Ön tavaly óta a vidéki hitközségek és a MAZSIHISZ közötti kapcsolat ápolásán dolgozik. Hogyan született meg ez az elhatározás?

F. P.: Ezt a feladatot tulajdonképpen én találtam ki magamnak. Igaz, pesti születésű vagyok, de Tatán gyerekeskedtem. Mindig nagyon bántott az igazságtalanság, a mások lenézése, kevesebbnek tartása. Itt van például ez a magyar kifejezés, hogy „lemegyek hozzátok vidékre”. Nem biztos, hogy pejoratív, én is használom néha, de valaki esetleg mégis így érezheti. Azt beszéltek meg Grósz Andor elnök úrral, hogy negyedévente meglátogatók minden vidéki zsidó hitközséget. Ez 26-28 körzet, körülbelül 3000 km utat jelent. Tehát sokat utazom, de szerencsére nagyon szeretek vezetni. Azt tapasztalom, hogy nagyon pozitív visszhangja van ennek a kezdeményezésnek.

U. T.: Miért tartja fontosnak a vidéki hitközségek ilyen módú beköltését a MAZSIHISZ-ba?

F. P.: Elnök úrnak szívügye a vidéki zsidóság, hiszen ő is vidékről jött, 30 évig volt a kecskeméti hitközség elnöke, jelenleg is betölti ezt a tiszteket, és nagyon örült az ötletnek. Együtt építettük ki, hogy hogyan működjön ez a munkafolyamat, és a hitközségek is nagy örömmel fogadták az ötletet. Az első találkozások 3-4 órák voltak, hiszen fontos a kapcsolat megteremtéséhez egymás sokoldalú megismerése, s az, hogy érezzék: engem érdekel a sorsuk. A pozitív fogadtatást mindenütt megtapasztaltam, megköszönték a lehetőséget. Ha nem is tudunk mindent ígérni, de amiben tudunk egy kicsit segíteni, megteesszük. S itt nem csupán anyaga-

ikról van szó, hanem a törődésről, a másik elfogadásáról. S még valamit hozzátennék: ha az elmúlt 30 évben hasonlót csinált volna valaki, akkor nemcsak a vidéki zsidóság, de az egész magyar zsidóság nem így nézne ki. S ezt nagyon félelmetes hallani. Én szívem-lelkem beleadom, hogy ez a helyzet megváltozzon.

U. T.: Milyen problémákkal küzdenek a vidéki zsidó hitközségek?

F. P.: Sajnos a holokauszt után kevesen maradtak vidéken, és a kevésnek a fogyatkozása még hatványozottabban érzékelhető. Nyíregyháza nem a legkisebb hitközségek közül való, jó erős közepmezőny képvisel. Debrecen talán a legerősebb, Miskolc, Szeged, Pécs is kicsi. Lehet, hogy az utolsó percekben vagyunk. Össze kell gyűjteni a maradék zsidóságot, s úgy kell bemutatnunk a többségi társadalomnak, hogy ne úgy nézzenek ránk, mint majomra a ketrechen. Semmi sértettség nincs bennem, mert mi is tettünk érte, s elsősorban nem az asszimilálódott neológ zsidóság... Muszáj bemutatni, hogy mi pontosan olyanok vagyunk, mint mások, nem vagyunk sem különbek, sem kevesebbek. A zsidók a Tórával nem kiáltást kaptak, hanem kötelezettséget. De ezt tulajdonképpen minden nép kapta, hiszen a keresztény templomokban is ugyanazokról a heti szakaszokról beszélnek, csak esetleg kicsit másképp értelmezve, mint a zsinagógákban. A zsidóság, a kereszténység és a muszlim egy töről fakad. Tisztelni, szeretni kell egymást, ami nagyon nehéz, különösen most, amikor sok borzalmas dolog történik a világban. Ezért kell nagyon sokat dolgozni. Be kell mutatnunk a zsidóságot kulturális rendezvényekkel, bárati találkozókkal. Tavaly itt voltam, Nyíregyházán a nyári gasztrofesztiválon, amit a nagy meleg ellenére is nagyon szépen végig tudtunk vinni. Úgy néz ki, hogy idén is jövünk, és jönnek Fináli Gáborék is az Ábrahám fiai nevű zenekarukkal.

U. T.: Melyek azok a területek, melyek kiemelt támogatásra szorulnak vidéken? A vallási, a kulturális vagy a közösségi élet?

F. P.: A hitéletet kell segíteni különösen azokon a helyeken, ahol nincs rabbi vagy előimádkozó. Három-négy hitközség kivételével a legtöbb helyen nincs. Vagy szombatontként nincs meg a minjen. Eseti megoldások vannak csupán, amikor kéthetente-havonta elmegy valaki, és megtartják a szombatfogadást. Elnök úrral egyeztetve azt tervezzük, hogy havonta egyszer elmegyünk egy-egy vidéki hitközségbe a rabbi fiam, Fináli Gábor vezetésével, 5-6 embert viszünk magunkkal, és egy jól felépített szombatfogadást tartunk. Arra törekszünk, hogy ezek minél vidámabbak legyenek. Ne csak a holokausztról meg a gyászról beszéljünk, amire természetesen emlékeznünk kell, de az nem lehet, hogy több holokausztmegemlékezés van az országban, mint zsidó ünnep. Ez nagyon rossz, mert a fiatalok bármilyen témában a győztesekhez szeretnek kapcsolódni. Fontos nekik a vidámság és az előremutatás, hogy mi lesz az út végén. Ezt a zsidóságot szeretnénk bemutatni. Gábor fiamék zenekarának repertoárja ilyen, s ez vonzza a fiatalokat és a szimpatizánsokat is. Tehát a vallási életet kell megerősíteni, ami szorosán összekapcsolódik a kulturális élet erősítésével. Ezek az alkalmak úgy épülnek fel, hogy szombat délelőtt van egy shabbatfogadás, amikor imádkozunk. Délutánra pedig szervezünk egy „Kérdezd a rabbit” programot, vagy pedig egy vallási párbeszédet, melyen ott van három-négy különböző vallási vezető, valamint a rabbi, és természetesen ott van a közösség. A vallási vezetők fölvetnek egy témát, és mindenki elmondja, hogy az ő vallásában ezt hogyan élük meg, mit gondolnak róla. Aztán lehet kérdezni a rabbit, illetve az ott lévő vallási vezetőket. Nincs tabu, bármilyen kérdést föl lehet tenni. Egy ilyen párbeszéd nagyon érdekes és előremutató. Vagy például decemberben hanukát tartottunk Békéscsabán. Voltunk vagy 100-150-en, zene volt, beszélgetés. Nagyon-nagyon jól sikerült. Nem szabad zártnak lennünk, mert ha valami zárt, az gyanakvást és ellenségeskedést szül. A nyitottság az egyik leglényegesebb magatartás. Ezt szeretnénk elérni.

U. T.: Kívánok ennek a nemes és szép vállalkásnak a teljesítéséhez sok erőt, jó egészséget és nyitott, befogadó embereket! Köszönöm szépen a beszélgetést.

Urbán Terézia